

Umetnice in umetniki: Maja Burja, Avgust Černigoj, Primož Čučnik & Gregor Podlogar & Žiga Kariž, Matjaž Hanžek, Andrej Hočevar & Jaka Železnikar, Alenka Pirman, Srečko Kosovel, Anton Podbevšek, Zoran Srdić Janežič, Valérie Wolf Gang

Kuratorji: Dušan Dovč, Mihael Kelemina, Simona Žvanut
Oblikovalka razstave: Vesna Bukovec
Svetovalka: Saša Nabergoj

Odprtje razstave: sreda, 26. 8. 2015, ob polnoči

Predavanje: Dušan Dovč, **Odsotna pesem je pesem,**
sobota, 29. 8. 2015, ob 18.00, Stara steklarska delavnica

Produkcija: Zavod za sodobno umetnost SCCA – Ljubljana
Koprodukcija: Beletrina, Zavod za založniško dejavnost

Projekt so podprli: Mestna občina Ljubljana – Oddelek za kulturo, Kobilarna Lipica (www.lipica.org), LESTRA d. o. o./Center Projekcije, TELEING d. o. o., Zveza kulturnih društev Ptuj, Narodna in univerzitetna knjižnica

Zahvale: Galerija Alkatraz, Miloš Bašin (MGML), Branka Bezeljak, Marijan Dović (ZRC SAZU), Iva Ferlinc (JSKD, Ptuj), Jure Gorjanc (LESTRA), Luka Hribar, Drago Kelemina, Davor Kernel (Goriški muzej), Matej Kranjc, dr. Peter Krečič, Tomaž Kučer (MG+MSUM), Miha Lampreht (Radio Slovenija), Andreja Šenk Brce (Kobilarna Lipica), Breda Škrjanec (MGLC), Milan Štupar (NUK), Staš Vrenko

Besede kot barve, barve kot besede*

*Osrednja razstava festivala
Dnevi poezije in vina 2015*

26.–29. 8. 2015
Stara steklarska delavnica, Ptuj

SCCA - LJUBLJANA
Center for Contemporary Arts

Beletrina*

dnevi poezije
in vina

Mestna občina
Ljubljana

NUK
NARODNA
IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

CENTER PROJEKCIJE
In 25 let razstave človek in prostor

ZKD Ptuj

TELEING

*iz pesmi Princip, zbirka Oda na manhatnski aveniji, Čučnik, Podlogar, Kariž, 2003

Naš pozdrav!

Avgust Černigoj je leta 1927 veličastno pozdravil mednarodno revijo za novo umetnost TANK. Njegov pozdrav kliče po novi umetnosti, po lepoti nove religije in nove pravičnosti. Černigojev himnični nagovor, objavljen v št. 1½ revije TANK, je tudi z grafičnimi poudarki (klicaji, oklepaji, podčrtane besede) napovedal, da je zdaj čas za kolektivni umetniški izraz budeče se generacije. To je bil čas slovenske zgodovinske avantgarde na začetku 20. stoletja, ko smo se tudi Slovenci pridružili revolucionarnim estetskim težnjam v Evropi. Pri nas so za kozmopolitizem zaslužni zlasti posamezniki, ki so programsko združevali različne umetniške prakse (glasba, literatura, gledališče, likovna in uporabna umetnost) in s svojim vizionarstvom navduševali sodobnike – pa tudi vse poznejše generacije.

Anton Podbevšek (1898–1981) je bil eden glavnih pobudnikov in sodelavcev novomeške pomladi, **Avgust Černigoj** (1898–1985) je na Tržaškem kot nekdanji študent weimarske šole Bauhaus vnašal v svojo sredino koncept celostne umetnine, ki poleg različnih medijev vključuje tudi izjemen filozofski uvid in politični angažma. Pesnik Krasa, **Srečko Kosovel** (1904–1926), pa svojo renesanso doživlja vedno znova – njegova politična in človekoljubna drža nam danes nastavlja zrcalo, kako biti človek med ljudmi. Ustvarjalnost vseh treh pa vedno znova prepleta besedo z njeno podobo, poetičnost z likovnostjo, črko s črto. In prav tu smo zasidrali Naš pozdrav! z željo, da obudimo uporniškega duha slovenske avantgarde, da mlajšim generacijam predstavimo odkritosrčno in raziskovalno držo naših avantgardistov in da občinstvu festivala *Dnevi poezije in vina 2015* predstavimo drugačno, likovno poezijo.

Razstava (nastala je v okviru Zavoda za sodobno umetnost SCCA – Ljubljana) je tretja po vrsti, s katero raziskujemo razmerja med likovno in literarno ustvarjalnostjo. Tokrat se je tehnica nagnila na stran literatov in pesnikov. Pri izboru del so nas vodili še prostor Stare steklarske delavnice s svojo zgodovinsko patino, formalna in vsebinska podobnost umetniških del in ne nazadnje možnost pridobivanja in rekonstruiranja gradiva, ki je večkrat težko dostopno ali izgubljeno. Razstava ni retrospektivna ali tematska (za to skrbi Miloš Bašin, kustos in vodja Bežigrajskih galerij 1 in 2 v Ljubljani, ki redno pripravlja razstave vizualne in konkretne poezije), ampak jo najbolje označuje asociativni način kuriranja, ki razkriva povezave med literarnim in likovnim v obdobju od sredine 20. let prejšnjega stoletja, ko so nastala prva dela na razstavi, do danes, kar prikazuje projekt **Maje Burja**, narejen prav za tokratni festival.

Uvod v razstavo je *Moj pozdrav!* (1927) **Avgusta Černigoja**, ki ga dopolnjuje izbor programskih in manifestnih besedil nekaterih sodelujočih umetnikov. **Maja Burja** vstopa v ta kontekst s situacijo z naslovom *(Pred)prostor* (2015). Umetnico smo povabili, da v dialogu z mojstri avantgarde predstavi, kako najmlajša generacija

umetnikov lahko »misli avantgardistično« in ali je v današnjem času izostrenih produkcijskih pogojev v kulturi sploh možno »biti vizionar in upornik«. Njen odgovor je minimalističen. Njeno umetniško delo zastavljajo fragmenti besedila v obliki posameznih razglednic, ki jih lahko obiskovalec vzame, in napis nad vhodom v razstavni prostor, ki prav tako dopušča poseg.

Prvemu »soočenju« sledita *Leteča ladja* (1926), lepljenka **Srečka Kosovela**, in *Konstruktivistična pesem* (1927) **Avgusta Černigoja**, ki postopek kolažiranja prikazujeta v obliki časopisnih izrezkov in tipografskih nians rokopisa. Černigoj je tipografijo raziskoval vse svoje življenje – tudi na razstavljenih grafikah in kolažih (1955–1980). Z zvočnim posnetkom **Antona Podbevška**, ki bere svoje pesmi, pa smo poskusili ujeti performativnost, s katero je Podbevšek leta 1920 zbujal veliko pozornost kulturne javnosti v Novem mestu in Ljubljani.

Tretji sklop ali časovni postanek datira v šestdeseta leta 20. stoletja, ko so nastajale prve publikacije, ki so razprle vprašanja prestopanja meja različnih umetniških praks in njihovega povezovanja v celovita umetniška dela. Mednje sodi tudi razstavljeni zbornik **EVA** (edicije OHO, 1966). Prostor za pesniški eksperiment je bil takrat tudi študentski časopis *Tribuna*; na razstavi so vizualne pesmi *Vrata, Škarje* in *Nebotičnik* (1967) **Matjaža Hanžka** prikazane v originalu in z objavo v *Tribuni*. Njegov *Nebotičnik* je po štiridesetih letih postal kinetičen, ko ga je **Alenka Pirman** vključila v serijo *Najlepše pesmi* (2006) in z novimi tehničnimi možnostmi (orodje powerpoint) animirala kot poklon nekdanji »racionalni poeziji prihodnosti«.

Današnji, tehnološko »zapolnjen« čas, je poeziji omogočil, da se je naselila na spletu in v videu, pa tudi na javnih prostorih kot večmedijska in performativna branja. **Jaka Železnikar** nam z zornega kota elektronske poezije prikazuje Šalamunove verze (soavtor **Andrej Hočevar**, 2015) in portret Srečka Kosovela (2004), ki ga je leta 1926 naredil prav Avgust Černigoj. **Primož Čučnik**, **Gregor Podlogar** in **Ziga Kariž** so vizualno-zvočno-semantičen projekt *Oda na manhatnski aveniji* (2003) postavili v obliki *site-specific* instalacije. **Zoran Srdič Janežič** (*Počekane besede*, poezija Jana Putrle Srdić, 2005) in **Valérie Wolf Gang** (*Oddaljen spomin*, 2014) pa poezijo spreminjata v gibljive slike in video poezijo. Wolf Gang se je s poetično narativnostjo, ki jo omogoča kamera, znašla na enigmatični ladji Galeb, ki je bila sprva tovorna ladja za prevoz banan, nato vojaška križarka, državniška ladja predsednika Tita in nazadnje predelana v šolsko ladjo. Zdaj je zapuščena zasidrana v reškem pristanišču. Kosovelova ladja pa je na srečo poletela.

Dušan Dovč